

En ung rytterofficers erindringer fra felttoget 1813, del III

Arriéregardefægtning ved Bornhøved

Kort over området ved Bornhøved. Se sidst i artiklen.

I Oldesloestillingen standsedes den 5. december, og næste dag gik korpset videre nord på:

"En stilling toges ved Travern udenfor byen. Vejret var i dag klart, frost med lidt sne. Hestebeslaget, som i de slette veje havde lidt meget, blev efterset.

Regimentets 1. eskadron lå i møllen ved Rehtwisch og assisterede forposterne, der særlig var engageret med fjenden langs skovene, hvilket ved de mange geværglimt tog sig godt ud. Vi fik ordre at rykke ind i byen, men straks efter måtte vi tilbage.

Ved al denne frem- og tilbagemarch fik hestene kun lidt ro og smedearbejdet afbrødes, men omsider tillod prinsen, at vi rykkede ind i byen og der fortsatte det. Jeg lå hos en enke ved broen, som man hele natten arbejdede på at brække af, dog modstod den al anvendt umage, - og sprænge den i luften ville man for husenes skyld ikke.

Netop som jeg nød nogle øjeblikkes hvile, kom trompeter Skrep med ordre, at jeg skulle komme til general Lasson. Jeg sprang op af sengen, og i ti minutter var jeg hos ham. Han lå på sengen og modtog mig som en glubende løve, fordi jeg ej var kommen hurtig nok, hvilket foranledigedes af, at trompeteren ikke vidste mit logis og var løbet omkring i mørke i den ubekendte by.

Alt det, han ville, var, at jeg skulle ride ud til brigaden uden for byen og give befaling til endelig at passe godt på den af Esdorff-Husarer i Siebenbüumen fangne mand. Husaren sov som en sten og tænkte næppe på at løbe sin vej. For sådanne ubetydeligheders skyld måtte jeg og min hest afbryde vor knap tilmålte og nødvendige ro; men det var også den sidste ordre jeg modtog af general von Lasson, thi nogle dage efter forlod han arméen og overtog igen sit generalkommando på Sjælland og Falster, hvor der var fred og ingen fare.

Hans eget regiment, det skønne Slesvigske Rytterregiment, lutter jyder fra Horsenseggen, som var på marchen til Holsten, blev kommanderet af dets oberstløjtnant, og generalen, dets chef - brigadegeneralen Lasson lå - på Lolland.

Nogle år efter så jeg ham i Vejle, hvor han i et dameselskab fortalte om sit lejrliv ved Ratzeborg, retraiten til Oldesloe og slaget ved Boden; Falstaff kunne ej have fortalt bedre.

Han døde først 1822, fred med hans var støv - og den vil han vist også få, thi i livet han en fredsommelig mand, undtagen på paraden, i parolstue og på eksercerpladsen.

6. december. Tidlig om morgenen i et fatalt regnvejr marcheredes til Segeberg.

Fourageres. I to timer gjordes holdt, men hestene ville ej æde - videre til Daldorf, som ligger midt på heden. Byen blev barrikaderet. Natten forud var bagagen fra Lübeck gået gennem Preetz. Da de andre officerer var enten syge eller udmattede, måtte jeg, som ikke just havde det stort bedre, gøre en patrulje til Tensfeld, og jeg traf først på vejen til Bornhøved igen regimentet."

*General Francois Antoine Lallemand
(1774-1839).*

Den 7. december kom det til arriéregardefægtningen ved Bornhøved, hvor Lallemand, der var forbleven ved korpset [1](#), gjorde fortrinlig fyldest. Svenskernes voldsomme angreb bragte en del forvirring i de danskes rækker, men vi beholdt valpladsen. Vort tab var 11 faldne, 45 sårede og 75 fangne, medens svenskerne mistede 4 officerer, 76 mand og 178 heste.

"General Lallemand fører nu arriéregarden. Prinsen opholdt sig meget længe i Bornhøved. General Lallemand forfølges af det svenske kavalleri over heden.

Hans styrke var: 4 eskadroner Holstenske Ryttere, 4 eskadroner polske lanciers og 2 bataljoner Holstenske Skarpskytter. Et par eskadroner husarer sendes ham til hjælp.

Næppe var vi andre ude af bondebyen, før 10 komplette eskadroner af det Mörnerske Husarregiment marcherer op mod ham og attackerer hans kavalleri, som bliver slået, og nu gik det i den skrækkeligste uorden gennem Bornhøved ad vejen til Nütschau - svensken bagefter. Formedelst nogle itubrækkede og væltede vogne var trængslen frygtelig, og på minuttet standsede det hele ligesom i en fast klump.

Premierløjtnant Cirsovius af det Holstenske Rytterregiment har siden fortalt mig, at han således holdt side om side og klinge mod klinge med en svensk husarofficer, så tæt sammenpresset, at det ikke var muligt at røre sig. Pludselig gav det luft frem, og idet hans hest for frem, hug den svenske officer ind og gennemskår kappe, frakke m.m. lige til huden, i hvilken der var en fin liden rift, som af en knappenål og nogle få bloddråber.

I deres hidsighed havde svensken ej agtet på de 2 bataljoner af det Holstenske Skarpskytte Korps, der (ved) indgangen til byen var bleven oprullede og (komne) i stor uorden; de greb derfor atter til riflerne og rangerede sig inden for stengærderne, der indfattede byen, og da svensken omsider så, at de havde forfulgt vort kavalleri for langt og gik tilbage, blev de hilsede med nogle stærkt virkende geværssalver, hvorved de tabte mange folk.

Regimentets adjudant, en ritmester Meyer, blev gennemboret af 7 kugler. Svenskerne kunne ikke glemme, at disse holstenske skarpskytter således på ny havde optaget deres geværer og skudt på dem, og avisartiklerne var fulde af heftige udfald over denne fremgangsmåde, da de anså skarpskytterne som fanger. Efter at en bataljon (Scharfenberg af det Oldenborgske Infanteriregiment) med bajonetten havde rensset byen Bornhøved, var vort tilbagetog derved sikret. Uopholdelig fortsattes det til Preetz, hvor vi ankom om natten.

Denne ikke ubetydelige affære ved Boden, hvor det svenske kavalleri viste sig fra en hæderlig side, kostede dem 2½ eskadron, men vort tab var heller ikke ringe og deriblandt var to kanoner. Fra en høj, noget uden for byen, var jeg vidne til det hele. Mærkeligt var det at se dampen af de holstenske rytteres og polske ulaners heste, da de forfulgtes af svenskerne, jage hen ad vejen til Nütschau.

Ritmester von Schøller måtte samme nat gå til Plön for hos amtmanden at indhente oplysninger. I skoven traf han en del forsprængte polske ulaner, som sluttede sig til hans kommando. I nogen tid troede vi, at han var gået tabt, men dagen efter indfandt han sig ved regimentet."

Auxiliærkorpset når Kiel

Den 8. december var man nået tilbage i højde med Kiel, hvor det gjaldt om at skaffe de udmattede tropper en foreløbig hvile.

"Efter, som sædvanlig, at have holdt længe på gaden i Preetz, inden vi afmarcherede, gik det nu ad vejen til Elmschenhagen, en kirkeby sønden for Kiel.

I otte dage og nætter havde jeg næsten ikke været af hesten, og ikke heller afklæderne og dertil bestandig våd. Dette såvel som forplejningen, der ikke var synderlig god, gjorde i og for sig selv intet for et stærkt ungt menneske, som jeg dengang var - og kunne naturligvis ej sammenlignes med, hvad en soldat i andre arméer havde måttet døje. Når de andre officerer derfor klagede, var jeg altid ligeglad og længtes som disse ikke efter hjemmet og garnisonen, men hvad der meget generede mig, var mangel på søvn, thi at blunde på hesten eller lænet op til en jordvold, med tøjlen om armen, kunne ikke yde nogen styrkende og vederkvægende hvile.

Da vi derfor hos præsten i Elmschenhagen havde spist til aften, bad løjtnant Wiggers og jeg et par unge damer om på et par timers tid at forskaffe os en seng, og med megen beredvillighed overlod de os deres egen, den vi med støvler og sporer efter mange undskyldninger besteg, thi at få det våde fodtøj af, var en ren umulighed. Aldrig erindrer jeg at have sovet så sødt. Tidlig næste morgen vækkede man os.

Løjtnant Wiggers sprang straks op, greb hjelm og sabel og gik til stalden, men i samme øjeblik må jeg igen være faldet i søvn, thi til min store forundring hørte jeg, idet man ruskede mig stærkt: "Mein Gott, Sie liegen noch hier, da Regiment ist schon lange weg, und jeden Augenblick erwarten wir die feindlichen Truppen."

I et nu var jeg på benene, og i gården, hvor min ordonnans holdt med hestene. I sin dumhed havde han ej tænkt sig andet end, at jeg med vilje blev så længe tilbage. Det var endnu bælgmørk nat og de holstenske veje bundløse, men vi jog af sted det bedste, vi kunne og indhentede regimentet ved Dorfgarten.

Fører hændelsen ikke i tide op på sit værelse, forsover jeg mig efter al sandsynlighed, og geråder derved i fangenskab - oberst B. havde aldeles ikke savnet sin adjutant, han havde andet at tænke på.

To officerer af det Holstenske Rytterregiment, ritmester Baron A.D. (en eventyrer og spiller) og premierløjtnant von H., havde forladt deres regiment ved Bornhøved og meldte sig nu på marchen hos Prins Frederik, som var meget misfornøjet med deres conduite. Han lod dem stille for en krigsret, og de fik begge simpel afsked. Ingen af dem stod i renommé for tapperhed. A.D. drog efter freden om ved badene. H. gik til Tranquebar, hvor han døde."

Retræten fra Kiel til Gettorf-Egnen

Tidlig om morgenen den 9. december lød generalmarchen i Kiels gader, og retræten tiltrådtes i tre kolonner. Trænets 350 vogne passerede kanalen ved Knoop, 2. Brigade ved Levensau, 1. Brigade ved Landwehr (vestligere), hvor Lallemand, der dannede arriéregarden, også skulle gå over.

"Om formiddagen marcherede vi gennem Kiel. Få minutter efter var den fjendtlige forspids i byen, hvor svenske og russer modtoges med jubel. En madame Hagemeister skal endog have holdt en tale til Prins Pontecorvo, som dog ej syntes om hendes usle opførsel.

Hvilken skændig by! - således lønnede den Kongen og Dronningen, som fremfor andre havde yndet og udmærket den. Pontecorvo tog sit kvarter på slottet.

Ved Königsföhrde mødte vi regimentskirurg Keil af Oldenborgske Regiment til Hest. Han var meget affaiert og fortalte, at Gettorf, hvor vi netop drog hen, allerede var besat af fjenden. Da han vedblev at gentage dette, forresten usande langs med kolonnen, bragte han den for en del i uorden, navnlig blandt trosset, som gjorde omkring og kun ved mange fugtel blev bragt til deres pligt.

Keil burde have været straffet for denne hans utidige snak. B. blev stille og lod sig ikke til at synes godt om, at Gettorf var i fjende vold, men en derhen sendt eskadron fandt alt roligt, hvorover B. genvandt sin fatning.

En vis Dumreicher, løjtnant i Hertuginde Louise Augustas Livjægerkorps [2](#)), stod ved Kliüvensik med et detachment af korpset. Så snart han fik at vide, at fjenden nærmede sig, forlod han sin post uden først at afbrænde broen.

Fjendtlige patruljer gik derfor uhindret over, og en russisk løjtnant med fem husarer gjorde ved denne lejlighed et godt kup, da en dansk artilleriofficer med 8 kanoner og disses mandskab overgav sig til ham uden endog at forsøge forsvar.

Kaptajnen, som skulle føre disse kanoner, sad ganske rolig med sin kone i en kaleche og fik da også løn som forskyldt, da han siden blev infamt kasseret [3](#)), hvorimod den russiske officer, der var en tysker af fødsel ved navn von Miller, blev forfremmet til ritmester og fik Skt. Georgs Ordenen.

Løjtnant Dumreicher fik, så vidt erindres, også et løbepas. På den anden side havde man ladet broen ved Landwehr for tidlig afbrænde, så at en bataljon jægere med nød og næppe kom over. Deres tvende kanoner styrtedes i kanalen, men svenskerne fik det at vide og fiskede dem op igen. Overhovedet må man undre sig over, hvor lidet der af statholderen, Landgreve Carl af Hessen, var føjet anstalter for at dække kanallinien - eller til hertugdømmernes forsvar i det hele.

Vor armé var i Fyn i stedet for på sin rette plads, intet var betænkt. Hverken Glückstadt eller Rendsborg var behørigt provianterede, overalt konfusion - og hvorfor kunne hele den store danske armé, som enten lå ørkesløs på Fyn eller kun trættes ved gennem snedriver og ad ufremkommelige veje at marchere fra by til by, ikke ligeså godt have været her ?

Og hvad var der i december måned at frygte for øerne. En engelsk flåde vidste man i al fald ej at være til stede med landgangstroppe, og om så var - lad dem kun tage Fyn og Sjælland. Vi havde nok fået dem tilbage.

Thi en forening af den franske armé ved Hamborg, de øvrige franske tropper i nordtyskland og den danske hær, alt dette - NB. under en Davoust kommando - havde ventelig givet sagerne en anden vending, men nu var det for sildigt at tænke over, hvad den gang skulle have været gjort. Imidlertid indså enhver dette - kun ikke dem som burde.

Natten mellem den 9. og den 10. december lå vi som sagt i Gettorf. Intet var at erholde. Tyve officerer delte én gås, men en stor kedel med kartofler hjalp til. En eskadron kom på feltvagt. Natten var yderst mørk og stormende."

Om aftenen den 9. december befandt hele Auxiliærkorpset sig på sønderjysk grund i egnen ved Gettorf.

Det var ikke Prinsen af Hessens hensigt at fortsætte tilbagetoget nord på. Derimod ville han vende sig mod vest for at kaste sig ind i Rendsborg, hvis besætning var utilstrækkelig, og hvor hans udmattede tropper kunne komme til kræfter. Han ville under denne march have Ejderkanalen i sin venstre flanke, og han håbede, at det ikke lykkedes fjenden i større antal at gå over samme.

Bernadottes fremrykning gennem Holsten fandt sted, idet Tettenborns kosakker oversvømmede vestkysten, medens Wallmodens korps rykkede nærmere østkysten, og idet hovedhæren fulgte bag efter Wallmoden. Denne var over Neumünster gået frem mod Rendsborg og Eckernförde med i alt 14 bataljoner, 3 jægerkorps, 19 eskadroner og 24 kanoner.

Wallmodens længst fremskudte husarer havde den 9. i Eckernförde opsnappet en del dansk bagage, hvilket bevirkede, at generalen fik det bestemte indtryk, at de danske var på march i nordlig retning, hvorfor han sendte en avantgarde under general Dörnberg mod Mysunde for at hindre de danske i at benytte færgen over Slien sammesteds.

Wallmodens hovedkorps skulle imidlertid samles ved Klüvensik, som ligger 1/3 dansk mil (ca. 2 km) syd for herregården Sehested. Om aftenen den 9. december havde Dörnberg nået Sehested egnen, hvorfra han tidlig næste morgen skulle fortsætte fremrykningen nordpå.

Wallmoden, som var ganske uvidende om, at de danske ville til Rendsborg, tilstræbte illsomt at nå frem for at afskære Auxiliærkorpset på vejene til Slesvig, Mysunde og Eckernförde. Hans og Prins Frederik af Hessens styrker var omtrent lige store, men Wallmodens stod spredte.

Slaget ved Sehested - indledning

Kort over området ved Sehested

Den 10. januar kl. 6 morgen afmarcherede 2 fjendtlige bataljoner under Wardenburg med træn fra Sehested mod nord for at støde til avantgarden i landsbyen Gross Wittensee. De gik over Holtsee og Haby uden at ane, at det danske korps' avantgarde netop var i march mod deres højre flanke.

Natten havde været måneklar med frost, men hen ad morgen blev himlen overtrukket, det begyndte at tåge, og der faldt lidt sne. Op ad formiddagen brød solen imidlertid frem, og resten af dagen var det strålende solskin og om aftenen klart og månelyst vejr.

Vejene, der tidlig om morgenen havde været nogenlunde hårde, blev snart opblødt.

Når Wallmoden ville rykke nord på, måtte han gå over Sehested, og hvis Prinsen af Hessen ville marchere til Rendsborg, syd om Wittensee, måtte han nødvendigvis sikre sig dette punkt, der således for begge parter var af alle største betydning.

Lallemand med den Lette Brigade lå i Revensdorf (vest for Gettorf), og tropperne purrede ud allerede kl. 1. om natten. Udenfor byen blev der tændt bål og uddelt brød og brændevin til de forfrosne og forkomne soldater. Kl. 3.30 i mulm og mørke afmarcheredes der mod vest ad Holtsee til, og 1. og 2. Brigade under Schulenburg og Abercron. Marchen gik ganske overordentlig langsomt på de dårlige veje, og køretøjerne sank dybt i, så der hvert øjeblik måtte gøres holdt for at give trænet tid til at slutte op.

Først ved daggry nåede forspidsen Holtsee, kl. 7.15, og gjorde holdt for at vente på korpsets øvrige afdelinger. Oberst Waldeck red frem gennem byen og stødte i halvmørket på soldater, som han i sin hessiske dialekt tilråbte, at de skulle komme nærmere. Han opdagede da, at de var fjender. I stilhed blev der trukket tropper til, og de fjendtlige soldater blev afvæbnet. Vor avantgarde blev øjeblikkelig underrettet, og de polske ulaner erobrede straks en del træ og fangede ca. 70 mand af bagdækningen til den fjendtlige styrke, der var sendt frem under Wardenburg.

Lallemand skyndte sig at angribe, og Schulenburgs Brigade ilede til - lige som Prinsen af Hessen mødte op. Han var straks klar over situationen og vaklede ikke. Rendsborg skulle nås, trods alt. Han ville slå sig igennem.

Først blev den fjendtlige styrke drevet bort i nord-vest, og kaptajn Rømeling af staben løste med 3 bataljoner den opgave fortrinligt at holde den fjendtlige avantgarde borte.

Løjtnant Wind fortæller:

"Omtrent klokken 3 om morgenen brød vi op.

Udenfor Gettorf holdt vi flere timer, indtil terrænet foran var bleven afsøgt. Kulden var yderst bidende. Dragonerne sov langs grøftevolden. Hestene var yderst udmattede. I to dage havde vi ikke haft levnedsmidler og brændevin - endelig gik det da fremad og forbi den plads, hvor general von der Schulenburg samme nat havde bivouakeret; her brændte ilden endnu.

Hen imod Holtsee traf vi 25 vogne og en 80 fanger, som general Lallemand, der førte avantgarden, i en fægtning ved denne by havde taget. Dette syn oplivede os igen. Vi fik at vide, hvad der forestod, og at vi var afskårne fra Rendsborg, hvis vi ej hug os igennem. Og dette besluttede vi da også alle som én mand."

Hovedkampen ved Sehested

Imidlertid fortsatte korpset vejen mod Sehested, hvor det snart kom i kast med fjendtligt rytteri.

Da general Wallmoden hørte skydningen i nordlig retning, galopperede han over broen ved Klüvensik nord på til Sehested, hvor han snart blev klar over, at de danske var i færd med at vende mod syd-vest.

Han samlede, hvad han kunne af mandskab i byens nordlige udkant for at modtage angrebet og skyndte sig derpå tilbage for at hente hjælp. Først stødte han på en bataljon og nogle kanoner, som blev beordrede frem, og nær ved broovergangen stod 6 bataljoner og 3 eskadroner, som han også kunne disponere over. Han holdt en del i reserve, sendte en del til Sehested og en del vest på for at spærre vejen til Rendsborg.

Nogle kanonskud fra vor side indledte slaget, og derpå begyndte den voldsomme kamp, som bølgede frem og tilbage, og under hvilken det viste sig, at samarbejdet mellem vore våbenarter var ypperligt. Schulenburg viste her stort personligt mod, idet han førte sine tropper frem.

Byen blev taget af os, taget tilbage af fjenden, som fik forstærkning, og som i tætte masser væltede frem ad en inddiget vej, der fra syd førte op til byen.

"Kl. 10 om formiddagen stødte vi udenfor landsbyen Sehested på fjendtlige tropper, og nu begyndte fægtningen. En stilling blev taget, vore kanoner gjorde god virkning, og fjenden trængtes ind i byen, hvor han ville sætte sig fast på kirkegården, men kaptajn Christian Høegh, en mand af gammel dansk æt, stormede og tog den i spidsen for grenadererne af Oldenborgske Infanteri Regiment. Skønt såret af to kugler, lod han sig bære frem til attacken. Jeg så ham selv således blive ledet frem.

Medens dette foregik, holdt regimentet og den øvrige del af brigaden på begge sider af landevejen. Foran på en høj var løjtnant Krabbe med 2 kanoner, hvis kugler gjorde god effekt. Et par af dem slog ned i en fjendtlig eskadron og splittede den ad Mange heste og folk lå døde på den hvide jord, thi et lille lag sne eller rettere rim bedækkede jorden.

Nu fik vi nogle kanonkugler til gengæld. Et kanonhjul og et krudtvognshjul sloges sønder; selv musketkuglerne skønt afskudte i en meget lang afstand, peb os om ørene, én endog med en sådan kraft, at forsvitzelen på en dragonsadel splintredes, en anden, men mere mat, slog ritmester von Schultz på låret; dog forårsagede det ham mange smerter i det, dagen efter, grønne og gule ben. Kuglen lå på jorden. Nu kom Prins Frederik og holdt taler, der ej behøvedes, thi vi brændte alle af begærlighed efter at komme frem. Kuglemusikken og janitscharmusikken [6\)](#) ved jyske regiment havde gjort virkning, og den os af major Høegh-Guldberg overbragte ordre at avancere blev ufortøvet iværksat igennem Sehested by, hvor der lå mange døde (og) blesserede, både venner og fjender, da fægtningen her havde været meget heftig. Ved byens udgang holdt et regiment én colonne, som var en meget ufordelagtig og indeklemmt stilling, og musketkuglerne dræbte også

flere heste og sårede nogle dragoner, og af det Oldenborgske Infanteri Regiment 3 eller 4. I batterierne, der fyrede fra haver og huse langs kolonnen, blev også mange skudte, blandt andre en underofficer, knap 4 skridt fra mig, af en kugle midt i panden."

Fynske Lette Dragoners indhug

"De fjendtlige tirailleurer avancerede atter mere; infanteriets kanoner blev tagne og tilbageerobrede, og således gik det bestandig. Vi ønskede alle meget at gå frem, og da general von der Schulenburg holdt, ikke langt derfra, tillod jeg mig den frihed at bede ham om tilladelse for regimentet (til) at gøre et indhug.

Fynske Regiment Lette Dragoners attaque ved Sehested 10. december 1813.

Aldrig så snart havde jeg denne, før jeg ville bringe den til oberstløjtnanten, men B. var intet steds at finde (han var steget af hesten og opholdt sig i et værelse i præstegården - eftersom han havde søgt afsked). Premiermajor Høegh-Guldberg (som) også (var) borte, var der ikke tid til at opsøge, hvorfor jeg bragte ordren til ritmester Greve Moltke, som holdt på sin post foran 4. eskadron. Han kommanderede regimentet ved denne lejlighed, og det som en brav mand.

Vi red side om side i spidsen af samme, og som en stormvind gik det ud af byen. Øjeblikkelig marcherede 4. eskadron op og formerede derpå en debanderet kæde, som huggede ind på den russisk-tyske legions [5](#)) blänkere. Alle blev de nedsablede eller tagne til fange.

Jeg for min person, var med nogle dragoner kommet ind på marken til venstre fra vejen, her gjorde jeg 2 mand til fanger og bragte dem til Schulenburg. Grev Moltke var endnu i færd med at rydde op iblandt dem, da vi fik nogle salver fra en på vejen stående bataljon, der bevægede os til at styrte os mod denne. Omtrent 10 dragoner fulgte i nogenlunde orden. Korporal Jørgensen, som red lige foran mig, fik sin hest skudt under sig, men brune hoppe satte over den. Sabelhug uddeltes til højre og venstre. Bataljonen var sprængt og blev taget til fange af de efterrykkende eskadroner. Ved denne attacke gik en kugle igennem min kasket (gennem hestehårene), den tabte ligevægten og faldt af, og jeg måtte nu ride uden hovedbedækning.

Bagved denne nu således sprængte bataljon var 3 kanoner placerede og netop i færd med at trække sig tilbage, da vi under skingrende hurraråb sad dem på nakken. Ca. 14 dragoner fulgte Grev Moltke og mig ved dette arbejde. Stykkuskene blev straks nedsablede, og de 3 kanoner var vore. Jeg lod dem nu køre ind på en mark for at vende, men herved væltede den ene og (2 dragoner blev skudt og en fik en kugle gennem begge sine hænder) blev liggende, så jeg kun bragte 2 til Prins Frederik, der med sine adjutanter holdt i byen.

Den glade stemning, jeg var i, lader sig ikke beskrive, men hele min levetid har jeg bebrejdet mig, at jeg ej red tilbage for at få de tredje kanon salveret, som måske nok var lykkedes mig. Det var også et øjeblik min tanke, men da jeg atter red ud - efter som sagt at have afleveret kanonerne - samlede regimentet sig på ny til et indhug [6](#)."

Løjtnant Winds bestemte erklæring om, at major Guldberg ikke var til stede, da han overbragte ordren til angreb, er interessant. Dette, set i forbindelse med nedenstående meddelelse fra et øjenvidne, gør det sandsynligt, at major Guldberg ikke deltog i attacken frem ad vejen, men at han opererede på marken til siderne.

I artiklen: "Et minde fra Kampen ved Sehested den 10. December 1813 ved Knud Øbo" (i Vort Forsvar, Nr. 209), fortæller en kampdeltager:

"Ved middagstid var Sehested ryddet, men vest for byen havde fjenden dannet en karré, der ikke var god at rokke. Der kom

så bud til os Fynske Dragoner om at tage denne karré på vor samvittighed, og regimentets fører (?) skikkede ritmester Guldbergs eskadron frem. Jeg var vagtmester ved eskadronen den gang, kom derfor med.

Ritmesteren lod os rykke frem i en trekant selv red han frem; i næste række kom 2 mand og siden stadig flere. Da trekanten var dannet, gjorde han "front" mod os, og idet han spændte hjelmen fastere om hagen og trak et par stridshandsker på, der nåede til albuen, sagde han med en røst, jeg ikke kan gentage: "Når jeg rider frem, følg mig! Hvis jeg vender om, så skyd mig." Derpå vendte han sin hest og råbte: "Fremad!" - Vi fulgte.

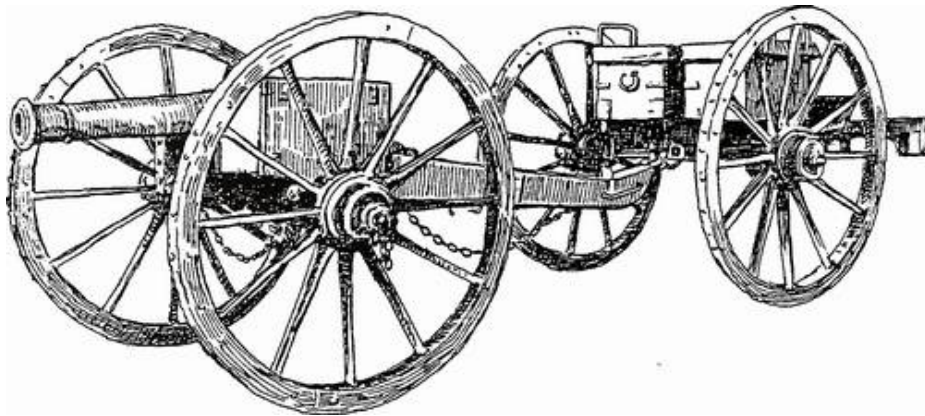
Hvordan det ellers gik til, kan jeg ikke videre fortælle noget om. Først da vi var langt på den anden side af fjenden, blev der råbt "Holdt". Vi så os tilbage. Der så forskrækkeligt ud. - Guldbergs røst lød "Formér Linien".

Med åbne rækker overfo'r vi marken én gang til, og fjendens sprængte, firkantede fylkning fik rigtig sit fedt. Mange blev nedtrådte af hestene, andre kløvede af sablerne, og en del bad om "pardon", hvad de også straks fik. Da vi kom tilbage råbtes der et ægte dansk Hurra for os."

I navnefortegnelsen over de personer, som udmærkede sig ved Sehested, står for Fynske Dragoner: "Major, ridder og Dannebrogsmænd Høegh-Guldberg førte med sit sædvanlige mod regimentets 3. eskadroner ind i ilden af infanteriet -"

Her siges intet om, at majoren var i spidsen. Han, som var en overordentlig energisk og tapper officer, kan selv have taget den måske vanskeligere opgave at attackere til siden af vejen. Løjtnant Wind har ikke set ham og derfor forudsat, at han ikke kommanderede regimentet.

Det hedder endvidere i navnefortegnelsen: "Ritmester, Greve Moltke begav sig i spidsen af kolonnen, da den gjorde angrebet, styrtede sig med nogle få mand ind på 3 kanoner og tog dem, men fik kun 2 tilbage, da den ene væltede." Det er jo i fuld overensstemmelse med løjtnant Wind.

En af de to engelske 6 pds. kanoner, der blev erobret ved Sehested (Tøjhusmuseet).

Ritmester Greve Moltke var chef for 4. eskadron, men den var, som vi skal se, ikke i teten. Han var altså redet frem foran 3. eskadron (ritmester Poul Bardenfleth).

Det hedder nemlig sammesteds: "Ritmester Poul Bardenfleth gik med sin eskadron, som havde teten, først los på fjenden, kastede ham, understøttet af de to andre eskadroner; hug med særdeles raskhed ind og afskar en mængde fanger, der ved denne lejlighed blev gjort; alle 3 eskadroner var kun 130 mand stærke tilsammen, tog over 700 mand fangen, hvoraf et par hundrede undløb; resten blev indbragt.

Ritmester Schultz satte sig foran 3. eskadron tilligemed ritmester baron Rantzau, som hug en officer ned."

I navnefortegnelsen fremhæves endvidere: "Løjtnanterne Topp og Wind, som understøttede Grev Moltke i at tage kanonerne; denne sidste (Wind) udmærkede sig tidligere. Løjtnant Wiggers blev hårdt såret."

Blandt mandskabet, som: "hjalp Greve Moltke og løjtnant Wind at hugge ind på artilleriet og tage 3 kanoner" fremhæves: "Korporal Jacobsen, såret, dragon Rasmus Rasmussen Nr. 81, begge af 4. eskadron; dragon Anders Pedersen Nr. 156, dragon Peder Eriksen Nr. 75, begge af 3. eskadron."

Endvidere fremhæves en hel del underbefalingsmænd og menige.

1. eskadron var ikke med i attackerne, men eskadronschefen: "Cederfeld de Simonsen, en udmærket officer, dækkede arriéregarden med 1. eskadron".

Med andre ord var han afgivet som bagtrop for trænet.

Endelig fremhæves: løjtnant Preusser, der her: "*som ofte tilforn viste megen kækhed.*"

Efter "*Meddelelser fra Krigsarkiverne*" var forløbet af angrebet følgende:

Da den fjendtlige bataljon så de danske ryttere i de lange kapper under vilde hurraråb storme ud af byen, blev den som ramt af lynet, og chefen, der red i spidsen af kolonnen, tabte aldeles hovedet.

Medens Bardenfleths eskadron, efterfulgt af en del af Moltkes dragoner, fortsatte ridtet ned ad vejen gennem den fuldstændig sprængte bataljon, bøjede resten af sidstnævnte eskadron af til venstre, samtidig med, at Høegh-Guldbergs opmarcherede til højre. Som katte kravlede hestene over de stejle hegn, satte over grøfterne, splittede den fjendtlige linie, der havde søgt dækning bag gærderne, og fortsatte den vilde fart næsten til Ejderbroen.

De Fynske Dragoner førte deres glimrende choc til bunds.

Til sidst blev dog kræfterne udtømte, de udmattede dragoner, som ved angrebets begyndelse næppe talte 150 sabler, måtte vende om og søge tilbage til deres tidligere standplads. Under tilbagegangen blev de beskydte ikke blot i fronten, men også i flanken af Natzmers bataljon, der befandt sig på markerne vest for Sehested.

Angrebet havde gjort uhyre virkning. "*Overalt herskede uro og forvirring hos fjenden*".

Tre gange var fjendens fodfolk drevet tilbage - nu ville Wallmoden også prøve et rytterangreb. Prins Gustav af Mecklenburg var med sin eskadron ridende jægere forrest, da de red frem ad vejen til Sehested.

De Fynske Dragoner, som jo nys havde gjort indhug, var ikke komne helt i orden igen; de blev derfor understøttede af major von Späths husarer.

Vort rytteri måtte tilbage, og vort fodfolk i den sydlige udkant af Sehested begyndte at vige. Men til sidst blev Mecklenborgerne drevne på flugt, da de kom ind i kanon- og fodfolksild.

Wind beretter videre:

"Regimentet samlede sig på ny til et indhug på de Mecklenborgske ridende jægere, men det mislykkedes, og vi måtte tilbage, hårdt forfulgt af disse tapre folk.

Hvem der egentlig kommanderede regimentet ved denne lejlighed, ved jeg ikke, men uordenen var stor og alt sammenhold fejlede. Intet under, at det gik således. Løjtnant Wiggers fik et dybt sabelhug i det venstre håndled, som gjorde ham til invalid for livstid. Mange dragoner blev sårede. Hestene var i en medtaget tilstand.

I min blå 7) kappe fik jeg et sabelhug en passant. Som en mærkelighed skal jeg anføre, at B. var med ved denne attacke; men også den første, som søgte frelse, råbende om hjælp i 3 forskellige sprog, hvorover han blev udlet af nogle jægerofficerer, der senere fortalte mig om dette opbyggelige syn.

Da de os forfølgende mecklenborgske ridende jægere herved havde vovet sig for langt, måtte de på tilbagevejen passere en krydsild af Fynske Infanteriregiment og Holstenske Skarpskytter, de faldt også alle på omtrent 30 mand nær. Prins Gustav af Mecklenburg-Schwerin - eskadronschef - fik 2 fingre afhugne og blev taget til fange af en dragon. Eskadronskirurg Bucholz satte fingrene af, hvorpå prinsen løsgaves på æresord."

Prinsen blev såret af en oldenborgsk musketer (Henrik Kreutzfeld), som blev Dannebrogsmænd, hans hest blev skudt, og han selv tagen til fange af en fynsk dragon (Nr. 129 Johan Hansen af 3.-eskadron), som fortsatte angrebet. En oldenborgsk grenader førte den høje fange op til herregården Sehested. Undervejs forsøgte prinsen at undvige, men den ophidsede soldat tvang ham ved stød og kolbeslag til at følge med.

Prinsen var født 31. januar 1781 og søn til den regerende Hertug Frederik Franz og således en broder til Prins Christian Frederiks (Chr. VIII's fraskilte gemalinde, Charlotte Frederikke. Han døde 10. januar 1851.)

Sehested-slutningskampen - Ankomsten til Rendsborg

Kort over området mellem Kiel og Rendsborg. Se sidst i artiklen.

Selve Sehested var i de danskes besiddelse; men nu begyndte situationen at blive betænkelig vest for byen, hvorhen fjenden havde sendt to bataljoner for at afskære de danske fra vejen til Rendsborg. Her stod kun et par danske kompagnier (under major Bie) og 4 kanoner, en utilstrækkelig styrke til at modstå det fjendtlige flanke-angreb. Prins Frederik af Hessen indså faren, og var klar over, at skulle det lykkes at slippe bort, risikerede han at miste vognkolonnen, som under de forhåndenværende forhold næppe kunne føres forbi Sehested og vest på.

Situationen var yderst farlig, men den vendte sig til vor fordel.

Kaptajn Römeling, som jo havde holdt ryggen og højre flanke fri med sine 3 bataljoner, kom nu pludselig til hjælp. Da han havde drevet fjendens avantgarde bort i retning af Gross Wittensee - nord om søen af samme navn - ilede han efter kanontordenen og kampbulderet, som han stadig hørte nede fra Sehested - og han kom just i det øjeblik, da kompagniet Bie blev angrebet af den overlegne styrke. Med fynd og klem ordnede han sin styrke til angreb, så gik det fremad. Fjenden kunne ikke stå imod og måtte vige tilbage til Klüvensik broovergang, som endog blev beskydt af de 4 kanoner.

Brigadegeneral C.F.A. Lallemand med stab i Holsten 1813.

Wallmoden måtte trække alle sine tropper tilbage mod broen, og prins Frederik havde fri passage til Rendsborg.

Men for ret til gavns at drive fjenden tilbage, gjorde major von Stemann et indhug med de kække Holstenske Ryttere, som sprængte det vigende fodfolk. Rytterskaren red endog over broen ved Klüvensik og attackerede tropper syd for samme, hvorved selve general Wallmoden nær var blevet taget til fange.

Stemann gik efter det flotte indhug igen tilbage over broen, heftig beskydt af fjenden, men han nåede lykkelig vore tropper, hvis videre march ad Rendsborg til straks var begyndt, idet vognkolonnen først bragtes i sikkerhed.

Wind fortæller:

"Denne så at sige eneste landfægtning af nogen betydning i denne ulykkelige syvårskrig, er noksom omtalt og beskrevet i bøger, hvorfor jeg ej vil inlade mig på videre end at tilføje, at det danske armékorps, som var besjælet af en god ånd, fægtede godt og fordrev fjenden til hin side af kanalen eller broen, som fører over den gamle Ejder.

40 ryttere af det Holstenske Regiment gik endogså over på den anden side af kanalen, men blev også alle nedskudte næsten på et sted. Man beskyldte kaptajn af ingeniørkorpset Malthe Friis, adjutant hos Prins Frederik, for at have ledet dette unyttige foretagende, hvorved det Holstenske Rytter Regiment mistede så mange brave folk, men sagen blev neddyssset og ikke videre undersøgt - og skulle man i en kampagne lade alle fadæser undersøge, da havde man også nok at bestille.

Godset Osterrade

Efter lithografi af A. Hornemann.

Den franske general Lallemand (død i Nordamerika [8](#)), så vidt jeg ved, hvor han var begrundet af en koloni i provinsen

Texas - champ d'asyle) kommanderede i grunden det hele, og soldaterne havde også megen tillid til ham. To heste fik han skudt under sig, og jeg så ham ride en dragonhest i mangel af en anden og flyve fra sted til andet. Af Kongen blev han senere udnævnt til Storkors af Dannebrogordenen.

Oberst von der Goltz, 13 officerer og en 900 gemene, foruden de to kanoner, var dagens trofæer, og blandt disse officerer befandt sig en kaptajn og kompagnichef von Rønne - nu general i russisk tjeneste - hvis fader var regeringsråd i Glückstadt, og som altså var dansk undersåt

Den 28. februar samme år var jeg på maskerade med ham og flere andre på Hofteatret i København, eftersom jeg den gang var ansat som løjtnant ved H.M. Kongens eget regiment. Om foråret tog han sin afsked, gik til Rusland og stred et halvt år efter mod sine egne landsmænd. Sagen blev ignoreret, men en strikke havde han fortjent.

Vi sås ofte om aftenen i Rendsborg hos konditor Høhnke, hvor alle de fjendtlige officerer tilligemed mange danske gerne gik hen, og her blev jeg især gode venner med en kaptajn Schmidt, som jeg ved Sehested selv tog til fange, og hvis sabel jeg endnu ejer [9](#)). Det var en brav mand af ægte martialske udseende. Tidligere havde han været jurist, men det patriotiske opsving, som alle på den tid grebes af i Tyskland mod Napoleon og hans allierede, såvel som en ulykkelig kærlighedsforbindelse, lod ham blive soldat. Ved regimentets udmarch drak jeg fra hesten et glas med ham på en lykkelig rejse og march til Frankrig, thi kort efter udveksledes eller frigaves alle fanger, og siden den tid er hans skæbne mig ukendt. Gid det gå ham vel. Ventelig."

Lallemand dækkede Auxiliærkorpsets afmarch til Rendsborg, idet han til midnat blev stående vest for Sehested med sine lette tropper. Bivouakbålene lyste op i mørket både fra de danskes lejrladser nord for Ejderen og fra de tyskes, syd for samme.

"En højtidelig tavshed herskede i hele naturen, og månen skinnede klar."

I fæstningen blev korpset modtaget med stormende jubel, og byen var illumineret, men de udasede tropper måtte til at begynde med bivouakere på gader og torve, inden indkvarteringen kunne ordnes.

"Efter at vi ved denne Sehested affaire således havde banet os en vej, fortsatte arméen sin march uhindret til Rendsborg, hvor Fynske Dragoner ankom kl. 12 om natten og fandt alle forstæder, bondebyer, havehuse og andre våninger i lys lue.

Regimentet bivouakerede på gaden, men efter at mine tjenesteforretninger var endte, ilede jeg til min gamle vært, herrnhuterer Mathias Nielsen - som havde kaffe og anden god levemåde på bordet - og krøb i seng til en anden officer, af infanteriet, som her var indkvarteret, dog uden at kunne sove, thi tummelen på gaderne, der var illuminerede, var forfærdelig og min træthed også for stor til at nyde hvile."

Hvad der hidtil er meddelt af løjtnant Winds memoirer, hidrører fra hans omtalte renskrevne erindringer. Hertil slutter sig en del lignende i en anden, ikke renskrevet bog, hvoraf vi skal gengive følgende:

"Rendsborg var illumineret, da vi kom, og borgerne viste meget mod og stor godhed mod soldaten; dog var (der) i de første dage mangel på brød og andre levnedsmidler, så alt blev inddrevet fra de nærmeste byer. Især manglede ildebrand (?).

General Lallemand eskorterede 1500 vogne med levnedsmidler fra det slesvigske, som fjenden ej turde angribe, da eskorten var for stærk, så byen var i stand at holde i nogle uger. Også arbejdedes stærkt på fæstningsværkerne og en oversvømmelse foranstaltedes, på den holstenske side. - Alt var forsømt, da man troede faren ej så nær.

To dage før os var de Jyske Dragoner komne til byen og havde marcheret i én tur fra Hamborg til Rendsborg uden at foruroliges af fjenden. Først da de kom til Jevinstedt satte et regiment uhlaner efter dem, men de red stærkt til og undgik således den overhængende fare.

På et overfald, der skete fra Hamborg af, på nogle regimenter kosakker, der stod i Rahlstedt, var dette regiment slemt bleven medtaget, da et regiment franske chasseurs á cheval, der til dels bestod af hollændere, næsten alle deserterede.-

Russerne blev rigtig overfaldne og en stor del nedhugne, men det franske infanteri, som man havde anbetroet løjtnant von Lasson, søn af generalen, der foregav at kende egnen, kom for sildig, og imidlertid havde de (fjenderne) fået forstærkning. Oberst von Bonnichsen, premierløjtnant Ursin blev ihjelslagne og 50 dragoner savnedes. Ved regimentets ankomst til Rendsborg var knap 40 brugelige heste tilbage."

De Jyske Dragoner kommanderedes af den kække oberst Engelsted, som ved Rahlstedt havde udmærket sig i særlig grad i personlig kamp med 2 kosakker.

De danskes tab ved Sehested var 17 sårede officerer, af hvilke 3 toges til fange, 66 døde, 319 sårede og 146 savnede underofficerer og menige. En demonteret haubitz måtte efterlades.

Wallmodens tab beløb sig til 22 dræbte og sårede og lige så mange fangne officerer, ca. 500 dræbte og sårede underofficerer og menige, samt ca. 600 fanger af underklasserne. Desuden mistede han 2 kanoner med ammunitionsvogne.

Kampen ved Sehested var en ualmindelig smuk våbendåd. Prinsens beslutning om at slå sig igennem var "*klog og dristig, den blev gennemført med mod og kraft*" ("*Meddelelser fra Krigsarkiverne*", Bd.8., p. 138).

Alle Auxiliærkorpsets afdelinger havde kæmpet fortrinligt.

Holstenere og danske stod her for sidste gang i vor krigshistorie side om side i striden for samme sag.

Desværre blev denne smukke kamp, som vidnede højt om vore troppers krigeriske dygtighed, ikke impulsen til, at der sendtes flere tropper over til hertugdømmerne for at slå Bernadotte.

Våbenstilstand - Fred

Under den følgende våbenhvile faldt fæstningerne Frederiksort (19. december) og Glückstadt (3. januar). Kongen og folket havde på forhånd opgivet kampen om Norges bevarelse.

Wind fortæller herom:

"5. januar 1814, da våbenstilstanden var ophørt, rykkede regimentet på forpost i Osterönfeldt, hvor tillige var 1 bataljon jægere og 2 kanoner. Forpostlinie gik fra Andorf over Schwabe-Jevenstedt til Westerrönfeld - og på den anden side (Ejderen over) Nubbel-Kockbeck-Büddendorff.

Tjenesten i fæstningen var meget streng. Lazaretfieberen bortrev mange. En af våbenstilstandens konditioner var, at alle på halvøen værende danske tropper skulle trækkes til Fyn, og da flere regimenter allerede var i Slesvig, måtte disse også tilbage.

Landet stod nu åbent for fjenden, og general Tettenborn strejfede lige til Kolding, hvor han ved Vonsild dog fik lidt prygl, og brandskattede landet. Især medtoges Flensborg og Kristiansfeld. Heste røvede man især og førte bort. Hele Arméen lå på Fyn ved Middelfart, hvor kongen også havde sit hovedkvarter. På Snoghøj var en fransk officer, der skulle påse, at alle tropper rigtig kom over; mange af soldaterne græd.

Entusiasmen har nok næppe nogensinde i den danske armé været større, end den var i dette øjeblik, og tropperne brændte af længsel (efter) at måle sig (med) fjenden, der vel var stærkere, men også til dels fægtede slet, da de fleste var både udisciplinerede og ej stred for deres frihed som i Tyskland, men for Pontecorvos herskesyge.

O! med den stemning var intet umuligt.

Ej engang de svære marcher, som man lod dem gøre i Fyn frem og tilbage, måske for at holde dem i ånde, formåede at tilintetgøre den beredvillighed, hvormed enhver ville have ofret sig for konge og fødeland, der i syv år havde underholdt en stor armé til at paradere og gøre høstmanøvrer, og som nu, da det gjaldt, burde have set, hvortil den duede.

Dog freden var jo besluttet -

I Østerrönfeldt blev altså alt anvendt (for) at forhindre fjenden at gæste os, og i de første dage gjorde den gyselige sne det umuligt, så vi sågar måtte indtage vore vedetter, der ej kunne blive, uden enten at fryse ihjel eller indesne, og i dette gyselige vejr bivouakerede de franske i 2 dage og nætter i Sorgebrück i den tanke, at arméen i Rendsborg ville under begunstigelse heraf slå sig igennem til Slesvig og siden videre frem.

Russernes sindelag mod svensken var just ej det bedste og tit kom det til håndgribeligheder, og man beskyldte de svenske for, at deres morgenandagts holdelse havde forhindret dem fra at komme til Sehested.

General Dörnberg skal have fået en god Wisker af Pontecorvo, at han ej ødelagde den lille danske armé, men den fægtede også med mod og fortvivlelse for frihed og ære, så sagen var ej så ganske let, som den gode mand forestiller sig.

Glückstadt og Frederiksort var udslettet af våbenstilstanden, og vi hørte tydelig ved Rendsborg, at der skødes i den egn, og nogle dage efter fik vi at vide, at de (første) efter i 3 dage at være bleven beskudt fra landsiden af svensken og fra sønden af engelske havde kapitulert. Garnisonen fik fri afmarch, men rebellerede og gik fra hinanden, smed geværer og faner bort og løb hjem. Dog var det alene de to bataljoner af Dronningens Liv Regiment, der for største delen bestod af marskbønder.

Over kommandanten general Czernikow nedsattes en kommission for at bedømme hans forhold, men den er som så meget her til lands gået i langdrag.

Denne fæstnings sløjfning var en af betingelserne i Kielerfreden. Dens første indtagelse var også dens ruin. Tre huse brændte ved bombardementet, og den indtrængende hårde frost lattede fjenden arbejdet. Forresten var her heller ikke sørget for noget.

Frederiksort, hvor general Hirsch var kommandant, kapitulerede også snart. Hirsch var en gammel mand - Czernikow ligeledes m.m.

Førend vi kom til Rendsborg havde fjenden allerede udenfor og opfordret den (til overgivelse), men den 84 år gamle general Munnich svarede, som det sig hør og bør. Ved Nobiskrug havde Sjællandske Husarkorps [10](#) haft en liden skærmydsel, og ved Jevnstedt havde Kaptajn Looses Bateria afvist de fremtrængende russere.

10. januar blev våbenstilstanden forlænget til 15., da der forhandlede om fred. Vi havde ingen gode anelser.

15. januar var en sorgens dag for enhver, der var sit fødeland hengiven. Vi fik efterretning fra Prinsen, at freden var sluttet, og at Norge - det gamle Norge, der siden 1397 havde været forenet med Danmark - var aftrådt, godvillig aftrådt og for fronten af 30.000 mand, der fulde af mod og kamplyst stod i Fyn. Det var til at blive rasende over.

22. januar om natten fik regimentet ordre (til) om formiddagen at holde på paradepladsen i Rendsborg, hvor ordener uddeltes til følgende, hvoriblandt jeg også var:

Vor elskede og af hele arméen forgudede grev von der Schulenburg; han havde først stået nogle år i russisk tjeneste og var en af de første på Oczawors mure, hvorfor han fik St. Georgs Ordenen, og nu Kommandørkorset af Dannebrog. Året efter blev han Storkors, kommandør for Livvagten og adjudant for dronningen, imedens kongen var i Wien.

Endvidere major Løvenørn Bardenfleth, Kaptajn Römeling, Kaptajn Ewald, løjtnant Lasson, Løjtnant Engelsted. De to sidste var adjudanter ved forskellige korps - de øvrige generalstabsofficerer.

Major Greve af Moltke, major Poul Bardenfleth, ritmester von Schultz og jeg - alle af Fynske Regiment Lette Dragoner.

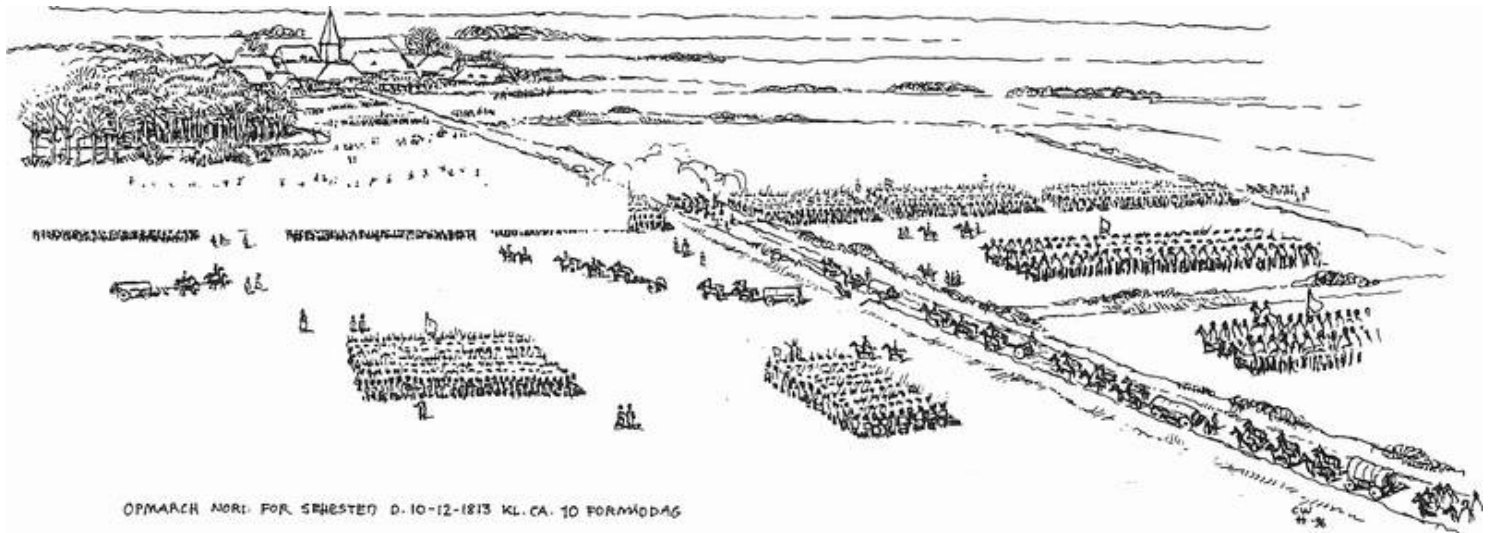
Prinsen iblandt os (overrakte) korset og takkede os fra kongen. Jeg fik det lige uden for det hus, hvor jeg som frikorporal havde lagt mig efter militærvidenskaben. Der var også Struense født.

Prins Frederik blev storkommandør og general Lallemand senere storkors. Denne sidste var rejst til København - da det var i våbenstilstanden, at han ej måtte blive - forklædt sneg han sig igennem."

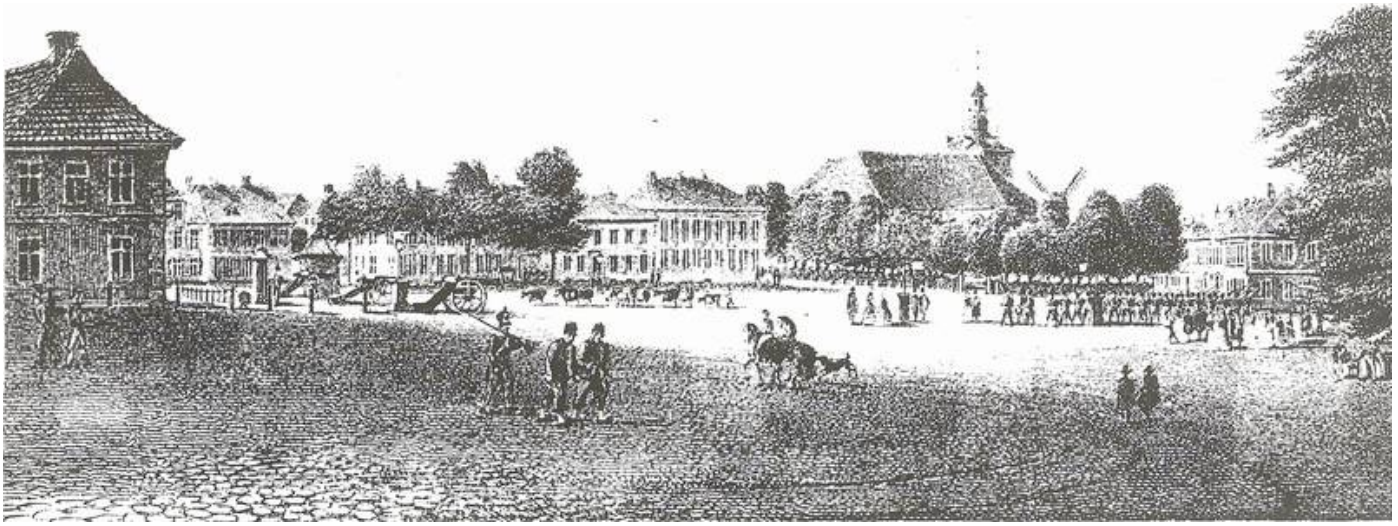
Den kamp på liv og død, som alene kunne have frelst os for den ydmygende Kieler Fred (den 14. januar 1814) blev desværre ikke iværksat. Kongen og hans rådgivere var blinde, deres energi var borte og ingen stor personlighed rejste folket til mandig dåd for ære og ret.

"Alt ånder retræte, der er ikke gnist af offensiv ånd", siges det med rette i "Meddelelser fra Krigsarkiverne".

Auxiliærkorpset kom derfor til at stå ene; men reddede landets og hærens ære på en fortrinlig måde - idet det kastede et forsonende skær over de sørgelige begivenheder for hundrede år siden (1914).

OPMARCH NORR. FOR SEBESTED D. 10-12-1813 KL. CA. 10 FORMIDDAG

Noter:

1. Frédéric Antoine Lallemand (23.6.1774 -9.3.1839) ansattes som frivillig 1792 ved Junots stab. Udnævntes til oberst efter slaget ved Jena og blev general i Spanien 1811. 1813-14 var han en vigtig støtte for Davoust i Hamborg og deltog med et fransk kontingent ved det danske Auxiliærkorps. (Han var højt elsket og respekteret for sit væsen og dygtige ledelse af de danske og franske soldater, og findes portrætteret hos S. Steensen Blicher, som "generalen med de røde bukser".)

Lallemand var blevet ved det danske Auxiliærkorps sammen med et par eskadroner af 17.lithauiske lansenerregiment fra 30. lette kavaleribrigade, nogle folk fra et matroskompagni samt nogle franske artillerister med 6 kanoner.

Lansenerregimentet var oprettet 1812 og havde deltaget i det russiske felttog samme år. Styrken, der fulgte med danskerne, var på 2 eskadroner under oberst Brzcheffa, havde 2 eskadronschefer, 29 officerer, 5 officianter, 293 underofficerer og menige, hvortil kom 17 dragoner fra andre regiment.

Uniformen bestod af blå kjole med rød krave, opslag og vest og guldknapper. Officererne havde guldepauletter. Benklæderne var blå med en rød stribe langs siden. Chapkaen havde sort bund med gul og rød besætning. Officererne havde en guldsol som udsmykning. Hvide bandolerer og livrem Officererne bar gult skærf. Lanseflaget var blå-hvidt (Stemann angiver sort-gult).

Efter fredsslutningen 14. januar 1814 indkvarteredes lansenerne i Ribe. Senere overførtes regimentet til russisk tjeneste.

Om opholdet i Ribe se J.D. Stemann: "*Uhlanregimentets indkvartering i Ribe*", Fra Ribe Amt, 3.Bd. 1911-1914, p. 737-763. (I samme artikel er et interessant og samtidigt billede af lansenerne. Desværre kan museet (1997) ikke genfinde originalbilledet, og det i Stemanns artikel viste billede er ikke særlig egnet til reproduktion.)

2. Louise Augustas Livjægerkorps blev oprettet 1807 og nedlagt 1816. Uniform: Mørkegrøn trøje med sort krave, rabatter og opslag. Gule kanter og knapper. Gult underfor. Hvid vest. Grå pantalons. Lædertøj sort. Grøn fjer. På chakoten en messingplade med bogstaverne L.I.C. indgraveret.

3. Infamt kasseret: Afskediget i vanære.

4. 1809 skænkede oberst, greve Jørgen Scheel (GI. Estrup og Ulstrup) følgende instrumenter til 1. Jydske Infanteriregiments janitscharmuskorps: Fløjter, fagotter, klarinetter, trommer, triangel, tamburiner med klokker, halvmåne, samt tambourmajorens mundering med stav og trommestikker beslagne med sølv. (Hugo Matthiessen "*En Greve*", Gads Forlag 1954).

1813 indberetter Holstenske Skarpskyttekorps, at de mangler alle deres instrumenter, som er: 2 valdhorn, 2 fagotter, 2 klarinetter, 1 trompet og 2 piber. (Rigsarkivet).

5. 1. Russisk-tyske Brigade bestående af 1., 2. og 5. bataljon med i alt 700 mand.

6. De 2 kanoner findes på Tøjhuset (katalog nr. 241 og 242). Det er engelske malmkanoner, som er mærkede med den engelske konges navnechiffer. De har åbenbart været udlånte til de hanseatiske tropper.

7. Normalt kendes kun grå og røde kapper for de danske tropper i 1813.

8. Lallemand døde ikke i Amerika, men i Paris 1839.

Ludvig XVIII betroede ham ved den 1. Restauration en høj militær post, men alligevel var Lallemand en af de første til 1815 at deltage i oprørsforsøg mod kongen. Dette mislykkedes, men kort efter gjorde Napoleon landgang i Cannes og greb magten.

Under de hundrede dage forfremmedes Lallemand til divisionsgeneral og Pair af Frankrig. Han deltog i spidsen for Chasseurs à Cheval de la Garde ved Waterloo 1815.

Efter den 2. Restauration blev han fængslet, men det lykkedes at flygte til Amerika. Her forsøgte han i 1817-18 sammen med 300-400 andre ligesindede og proskriberede fra den gamle franske Kejsergarde at danne nybyggerkoloni, Champ d'Asyle i Texas ved floden Trinity's bredder, 45 miles nordøst for byen Houston. Forsøget gik ikke godt. I dag er der rejst en mindesten over Lallemand og hans kammerater, på det sted hvor kolonien i sin tid lå.

Han deltog ivrigt i planerne om at befri Napoleon fra St. Helena, og i den anledning testamenterede ekskejseren ham 100.000 frc. i sit testamente.

Efter Napoleons død (1821) dukker Lallemand op i Spanien (1823), derefter i Bruxelles og senere i Paris, hvor han fuldstændig ringeagtede den udstedte dødsdom, der stadig var gældende. Atter rejste han til Amerika for at vende endeligt hjem til Frankrig efter Julirevolutionen 1830.

Herefter blev han genindsat i alle sine gamle rettigheder, således blev han general 1831 og Pair 1832. Ligeledes førte han aktiv kommando som chef først for 17., senere for 10. division.

9. Sablen beror stadig i familiens Vinds eje (1914).

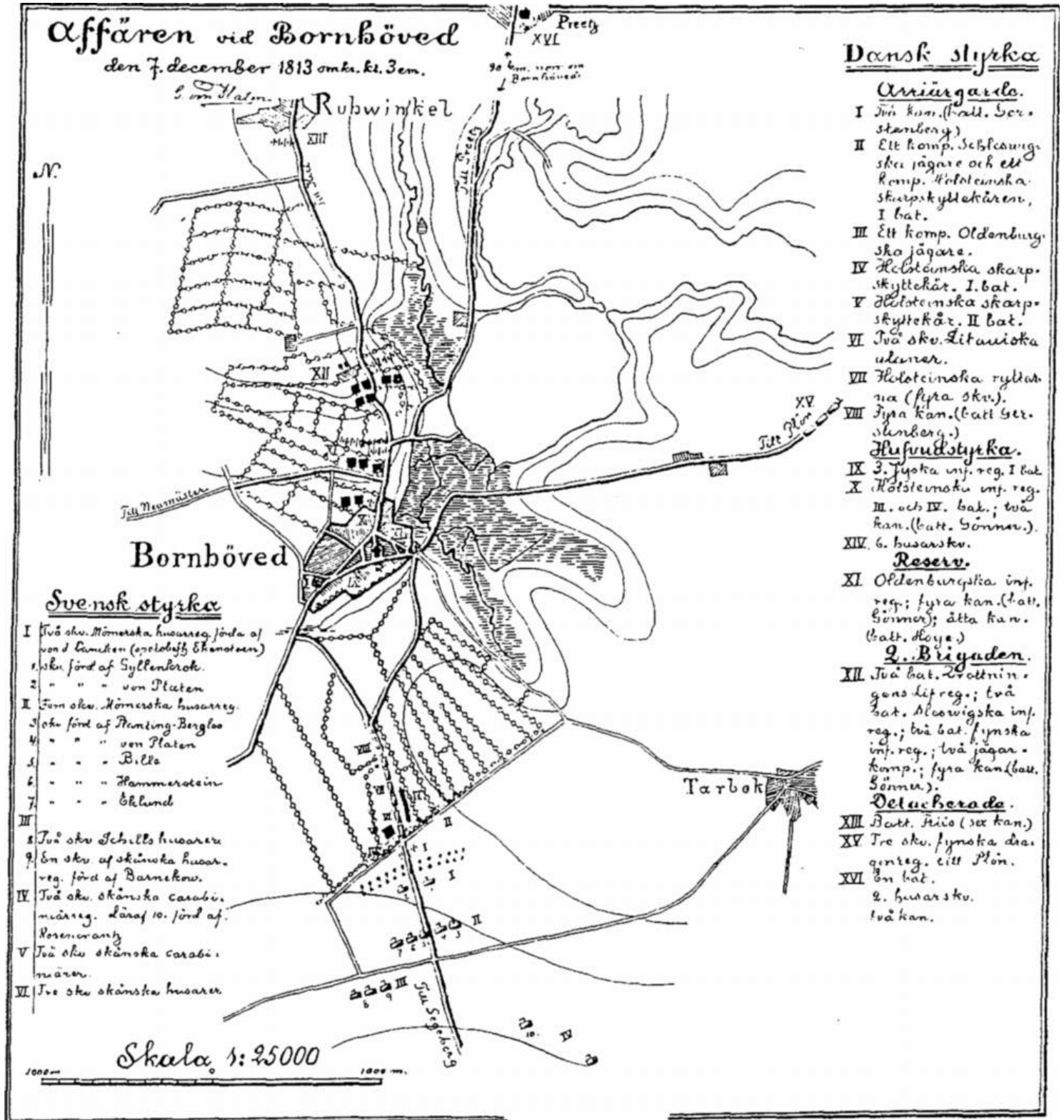
10. Sjællandske Husarkorps (200 husarer) oprettedes i slutningen af 1813 og blev opløst 3 måneder efter, men nåede dog at deltage i nogle af Auxiliærkorpsets kampe i Holsten.

Supplerende information:

Knötel - Mecklenburgske jægere (udsnit af planche)

Dr. Lienhart & Humbert - Auxiliærkorpsets uniformer

Chr. Würigler Hansen og Olaf Hasselager - Hanseatiske Legion 1813-1814

Affären vid Bornhöved
den 7. december 1813 omk. kl. 3 em.

Dansk styrka

- Arriärgarde.**
- I Två kan. (batt. Ser. Stenberg.)
 - II Ett komp. Schleswig-ske jägare och ett komp. Holsteinska skarp-skyttekarén, I bat.
 - III Ett komp. Oldenburg-ske jägare.
 - IV Holsteinska skarp-skyttekar. I bat.
 - V Holsteinska skarp-skyttekar. II bat.
 - VI Två sku. Litauiska ulenar.
 - VII Holsteinska ryttarna (fyra sku.).
 - VIII Fyra kan. (batt. Ser. Stenberg.)
- Hufvudstyrka.**
- IX 3. fysta inf. reg. I bat.
 - X Holsteinska inf. reg. III. och IV. bat.; två kan. (batt. Gönner.)
 - XIV 6. husar sku.
- Reserv.**
- XI Oldenburgska inf. reg.; fyra kan. (batt. Gönner); åtta kan. (batt. Hoyer.)
- 2. Brigaden.**
- XII Två bat. Drottningens livreg.; två bat. Alcorwigska inf. reg.; två bat. fynska inf. reg.; två jägar-komp.; fyra kan. (batt. Gönner.)
- Detcherade.**
- XIII Batt. Hies (sex kan.)
 - XV Tre sku. fynska dr. genreg. till Plön.
 - XVI En bat. 2. husar sku. två kan.

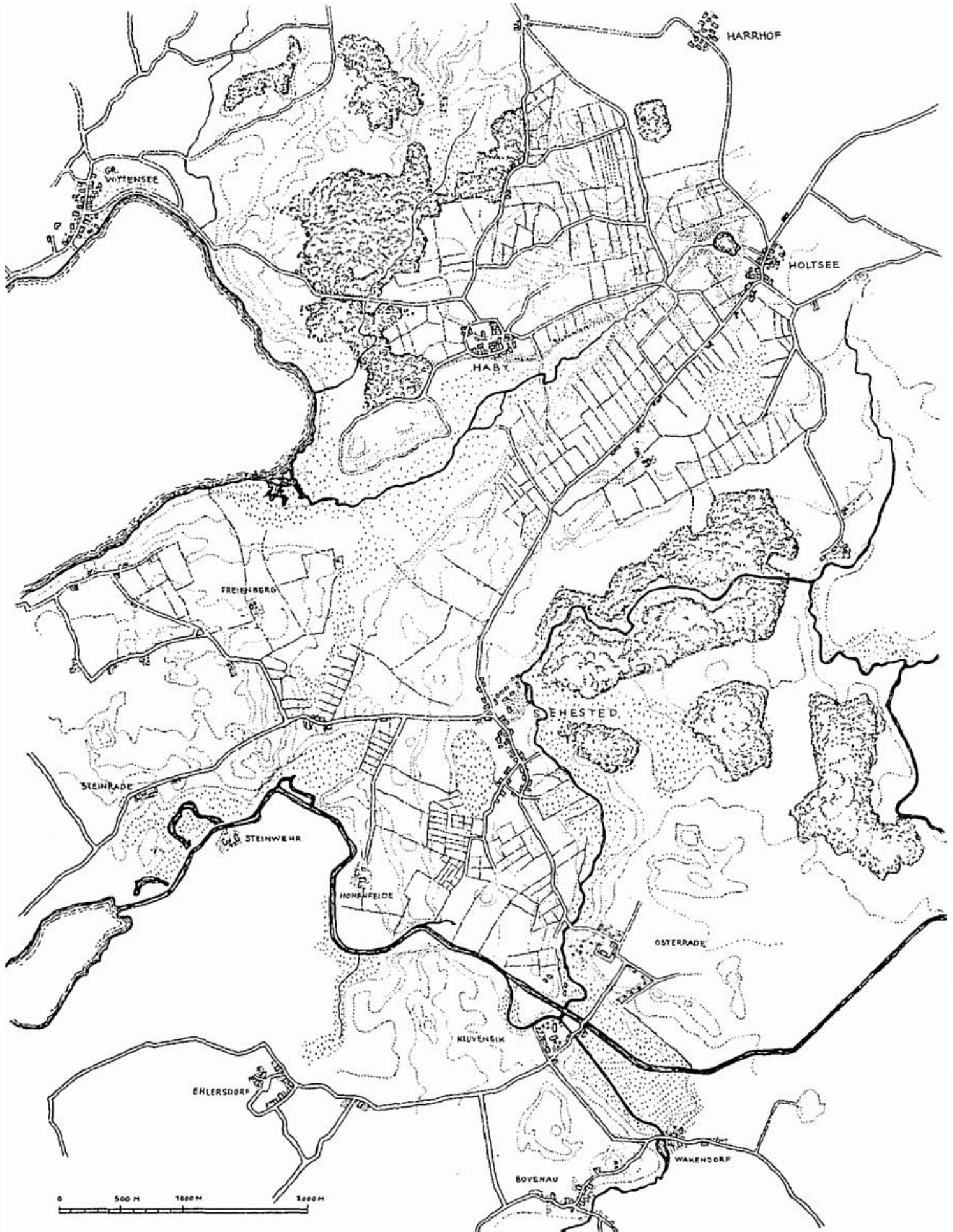
Svensk styrka

- I Två sku. Möneriska husarreg. föda af von d. Camten (erolofv. Ekenotzen) 1. sku förd af Syllendorck.
- 2. " " von Platen
- II Fem sku. Möneriska husarreg.
- 3. sku förd af Penning-Bergloo
- 4. " " von Platen
- 5. " " Bille
- 6. " " Hammerstein
- 7. " " Sklund
- III
- 8. Två sku. Schills husarreg.
- 9. En sku. af skånska husar. reg. förd af Barmkow.
- IV Två sku. skånska carabi. määreg. Läraf 10. förd af Rosenwanz
- V Två sku. skånska carabi. määreg.
- VI Tre sku. skånska husarreg.

Skala 1:25000

V i trakten af Daldorf, 6 km. söder Bornhöved. VII omk. 6 km. syd-öst Bornhöved.

Kort over området ved Sehested

Kort over området mellem Kiel og Rendsborg

